

24 October 1944: Razzia in Bussum en Naarden

In: Gooische Courant Stad en Lande, Bussum, van 24 October 1945.

VANDAAG zullen de gedachten van velen in Bussum en Naarden uitgaan naar de gebeurtenissen van een jaar geleden, toen op 24 October 1944 hier een razzia in optima forma op de mannelijke bevolking werd gehouden en aan het einde van den dan de Duitschers bijkans twee duizend mannen naar Arnhem konden wegvoeren, waar zij voor het aanleggen van verdedigingswerken werden gebruikt.

Reeds dagen vooraf ging het gerucht van een ophanden zijnde razzia en toen Maandag den 23sten October een dergelijke mensenjacht in het naburige Hilversum was gehouden, begreep de bevolking in Naarden en Bussum, dat nu deze gemeenten aan de beurt waren. Op dien Maandagavond drongen de meest stellige berichten door middel van de illegale bladen tot de bewoners door en toen Dinsdags morgens om 7 uur de sirenes van de luchtbescherming over Bussum en Naarden loeiden, was aan alle onzekerheid een einde gemaakt. De jacht op de mannen van 17 tot 50 jaar nam een aanvang.

Ingesloten

Op enkele plaatsen in de gemeenten was een biljet aangeplakt houdende de mededeling dat deze mannen, zich hetzij in het Sportpark Zuid of nabij de Prinses Beatrixbrug te Naarden moesten melden. Van 4 uur in den ochtend waren Naarden en Bussum door Duitse militairen hermetisch van de buitenwereld afgesloten. Overal stonden de wachtposten en men kreeg geen kans te ontvluchten.

Later bleek dat er in het net toch nog een tweetal mazen zaten waardoor heel wat mannen weggeglipt zijn: de weg van het Spiegel uit naar de Meent en van den Keverdijk naar den Rijksweg waren verzuimd af te sluiten!

In Bussum begon de razzia in het Spiegel. Laan in laan-uit trokken de soldaten door, sloegen geen woning over onderzochten de tuinen kropen in kelders en klauterden naar zolders, onder. vroegen de bewoners en wanneer niet op het eerste bevel de deur geopend werd slingerden de heeren een handgranaat naar binnen of drukten met bekwame vakmanschap een ruit in..

In alle hoeken en gaten en vooral onder den grond doken de weerbare mannen tusschen 17 en 50 jaar weg. Er waren er die voortreffelijke schuilhoeken hadden ingericht, maar er waren er ook die daarover niet de beschikking hadden.

Verraad

In groote spanning werden deze mannen opgejaagd, poogden in boomen of in dichtbegroeide boschjes weg te schuilen en vaak gelukte 't aan de vervolgers te ontkomen. In de buurt van de Groot Hertoginnelaan hadden ongeveer vijftien jonge menschen zich in een tuin verstopt, maar de verrader sliep niet en prompt haalden de Duitschers de jongelui onder bedreiging van hun vuurwapens "voor den dag!".

Er waren er ook, die vertrouwen stelden in de Duitschers! Jonge mannen en zakenmenschen die in het bezit waren van "Ausweisen", van vrijstellingen van erg "hoge" Deutsche autoriteiten - Papieren met gewichtig aandoende stempels en plechtige verklaringen. Die goedgebloovigen traden moedig naar voren en kregen dan de geruststellende verzekering, dat zij even naar het verzamelpunt moesten gaan om het document te toonen of te laten afstempelen. Men deed dat en op die wijze tippelden vele tientallen er prompt in! Het document" werd ingetrokken en de bezitter ervan ingerekend!

In de vestingstad

De mannen in de Vestingstad zaten in een muizenval. Zij hadden er geen rekening mee gehouden, dat reeds om 4 uur in den ochtend de stad aan alle uitgangen stevig was bewaakt. Hier was geen ontkomen aan. Enkelen vluchtten in 'n hooiberg, anderen kropen onder den vloer, maar de soldaten grepen krachtig in. Ze slingerden rijkelijk met handgranaten en joegen de bevolking met dreigementen van nog rauwer optreden den schrik om het hart De gevolgen bleven niet uit: in | de vesting was de oogst zeer Groot.

Men kan zich voorstellen hoe de zenuwen overal -- en vooral bij | het vrouwelijke deel der bevolking --- gespannen waren. Moeders en echtgenooten, verloofden en zusters waren in de weer om de mannen zoo goed mogelijk te verbergen. Jeder hielp zijn buur man en wel zelden zal ons volk een grooter gevoel van saamhoorigheid gekend hebben als op dien dag van de razzia.

Onder het gemeentehuis

Er waren ook momenten van groote spanning; later heeft men om het komische van het geval hartelijk gelachen. Zoo zaten in een schuilkelder in den tuin van het politiebureau aan den Huizerweg zeven mannen verstopt en boven op den schuilkelder zaten Deutsche soldaten rustig een boterham te eten. En niemand hunner dacht er aan, eens in den schuilkelder een kijkje te nemen. Ook in het Politiebureau waren enkele mannen verstopt.

Spannende moementen maakten een groepje ondergedokenen mee die een schuilplaats hadden gevonden in den kolenkelder onder het Bussumsche raadhuis. Verschillende keeren verschenen Duitsche Soldaten voor het stortgat, loerden argwanend in het donkere van den kelder, maar verdwenen dan weer. Totdat een Feldwebel een paar van zijn mannen opdracht gaf in den kelder af te dalen en een nauwgezet onderzoek in te stellen. Maar zoover is 't ten slotte niet gekomen: Heinrich en Helmuth hadden daar weinig zin in. Doch dat 't een oogenblik gespannen heeft daar op den cokeshoop, behoeft geen betoog!

De rol van Woerts

De N.S.B.-politiechef in Bussum, de beruchte Woerts, heeft aan deze razzia een werkzaam aandeel gehad. Hij verzocht den wachtdienst op het politiebureau hem 's nachts om 2 uur telefonisch te wekken, omdat zijn kachel veel kolendamp ontwikkelde” en hij daar op attent wou blijven. Later bleek dat een smoesje te zijn, want toen Woerts gewekt was stond hij op, begaf zich in het holst van den nacht naar den Ortskommandantur om er zijn diensten aan te bieden. Hij nam een daadwerkelijk aandeel in de afzetting van het dorp en raakte daarbij zelfs 's ochtends om half vijf achter in De Eng verwaald, waar hij iemand van den Bewakingsdienst had ingesteld - tegen het kappen van hout - ontmoette. De bewaker was te laat in dienst gekomen, schrok hevig toen hij plotseling tegenover Woerts stond, maakte duizend verontschuldigen, maar Woerts antwoordde poeslief, dat dit helemaal niet erg was als hij hem maar weer den weg naar het dorp wees!

's Middags liet Woerts het geheele politiecorps in het Sportpark aantreden en koos er persoonlijk zestien mannen uit die naar Arnhem mee moesten om te spitten. Op het Transport naar Arnhem dook een der agenten weg en al spoedig waren ook de overige manschappen alweer in Bussum terug, nadat Woerts van de Duitsche politie autoriteiten een schrobbeering | had ontvangen voor deze handelwijze.

Op transport

Het resultaat van deze razzia was dat alleen uit Bussum naar schatting 1200 mannen werden weggevoerd, in |Naarden naar schatting pl.m. 500. Te voet gingen zij naar Amersfoort en vandaar naar Arnhem.

Droevig was dat zowel in Bussum als in Naarden een burger op den vlucht werd neergeloseschoten.....

NAAR wij vernemen wordt thans in deze omgeving een comité gevormd, dat een oproep wil doen tot allen die in Arnhem - als gevolg van de razzia - gewerkt hebben met het doel gelden bijeen te brengen ten behoeve van het Diaconessenhuis en het

Pension of "Vredenhof" aldaar, twee instellingen die zwaar geleden hebben, niet het minst van het verblijf van hen, die er gedwongen heen- en gebracht zijn!

Notitie:

De vader van Anneke Nederlof Blomsma, Ir. O.B.Blomsma werd ook opgepakt en belandde met zijn lotgenoten in het Sportpark in Bussum. Daar ontstond een enorm gedrang omdat veel echtgenoten en andere familie daar ook heen gegaan waren om afscheid te nemen. Er was veel gedrang naar de mannen toe en de vader van Anneke wist onopvallend naar de omstanders te schuifelen en uiteindelijk in de massa te ontsnappen. Hij belde aan bij een willekeurig huis, waar ze hem verborgen hebben gehouden. s'Avonds was hij weer thuis in Naarden!